

Πρώτη μέρα

Οδύνη, νοημοσύνη και το επιχείρημα του ρίσκου

Σκηηνικό: Δύο σπουδαστές φιλοσοφίας, ο Κ και ο Χ, έχουν συναντηθεί για να φάνε σ' ένα χορτοφαγικό εστιατόριο.

Κ: Γεια σου, Χ. Δεν έχω ξανάρθει σ' αυτό το εστιατόριο. Ωραίο φαίνεται.

Χ: Ναι, έρχομαι συχνά εδώ. Είναι από τα λίγα χορτοφαγικά εστιατόρια της πόλης.

Κ: (Απογοητευμένος.) Α...

Χ: Τι «α»;

Κ: Τίποτα... Θα φάμε φύλλα και γρασίδι, δηλαδή.

Χ: Όχι, όχι. Νομίζω πως θα εκπλαγείς με το πόσο ωραίο είναι το φαγητό εδώ πέρα.

Κ: (Σκεπτικός.) Καλά, αν το λες εσύ.

Ο Κ και ο Χ παραγγέλνουν και κάθονται σε ένα τραπέζι στη γωνία.

K: Είσαι χορτοφάγος, λοιπόν.

X: Ναι. Τρία χρόνια τώρα.

K: Ουάου! Δεν σε είχα για τόσο ακραίο.

X: *(Γελάει.)* Μου το έχουν ξαναπει αυτό. Εγώ νομίζω ότι είναι απλώς μια λογική θέση.

K: Ξέρεις ότι και ο Χίτλερ ήταν χορτοφάγος;

X: *(Ξεφυσάει.)* Ο νόμος του Γκόντουνι¹ από τώρα; Ναι, το έχω ακούσει. Και ο Γκάντι ήταν χορτοφάγος.

i. η θέση της ηθικής χορτοφαγίας K: Ναι, φαντάζομαι ότι τα περισσότερα πράγματα συμβαίνουν από καλούς και κακούς ανθρώπους εξίσου. Τέλος πάντων. Τι σ' έκανε να σταματήσεις να τρως το κρέας;

X: Συνειδητοποίησα ότι η κρεοφαγία δεν είναι ηθικώς σωστή.²

K: Κι αν βρισκόσουν σε μια σωστική λέμβο και λιμοκτονούσες και το μόνο που υπήρχε για να φας ήταν μια κότα, δεν θα την έτρωγες;

X: Θα την έτρωγα.

K: Αχά! Οπότε δεν πιστεύεις στ' αλήθεια ότι η κρεοφαγία είναι ανήθικη.

X: Όταν λέω ότι κάτι είναι λάθος, δεν εννοώ ότι είναι λάθος υπό οποιαδήποτε πιθανή συνθήκη. Σε τελική ανάλυση, τα πάντα μπορεί να είναι αποδεκτά υπό *ορισμένες* συνθήκες. Εννοώ απλώς ότι είναι λάθος υπό τις συνηθισμένες συνθήκες στις οποίες ζούμε.³ Δεν με ενδιαφέρουν τα υποθετικά ενδεχόμενα.

K: Θεωρείς, λοιπόν, ότι δεν είναι σωστό να τρώμε κρέας υπό τις παρούσες συνθήκες.

X: Σωστά.

Το φαγητό του Κ και του Χ φτάνει και αρχίζουν να δοκιμάζουν τα πιάτα τους.

K: Λοιπόν, έχεις δίκιο. Είναι καλύτερο απ' ό,τι περίμενα. Δεν θα με χάλαιγε να έρχομαι εδώ κάθε τόσο για να δοκιμάζω κάτι διαφορετικό. Πιστεύω όμως ότι αυτή η ηθική χορτοφαγία σου είναι ακραία προσέγγιση.

X: Δεν νομίζω ότι είναι ακραία. Συμφωνείς ότι ο πόνος και η οδύνη είναι κάτι κακό;

ii. υπέρ της χορτοφαγίας: το επιχείρημα του πόνου και της οδύνης

K: Όχι, πιστεύω ότι ο πόνος είναι αναγκαίος.

Ξέρεις, υπάρχει μια σπάνια πάθηση που όσοι την έχουν αδυνατούν να αισθανθούν πόνο.⁴ Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην αντιλαμβάνονται ότι τραυματίζονται κι έτσι κινδυνεύουν από αιμορραγίες, περαιτέρω τραυματισμούς κ.λπ. Απ' ό,τι καταλαβαίνεις, στην πραγματικότητα ο πόνος είναι κάτι καλό.

X: Πιστεύεις, δηλαδή, ότι υπό συγκεκριμένες συνθήκες, ο πόνος μπορεί να είναι *εργαλειακώς* καλός. Δεν πιστεύεις ότι είναι *εγγενώς* καλός, ε;

K: Τι εννοείς;

X: Να, λες ότι ο πόνος μπορεί κάποιες φορές να έχει θετικά *αποτελέσματα*. Δεν λες ότι είναι καθαυτός καλός, σωστά; Θέλω να πω, ας υποθέσουμε ότι πρέπει να πας στον οδοντίατρο να κάνεις απονεύρωση. Δεν θα χρησιμοποιήσεις αναισθησία;

K: Φυσικά. Δεν θέλω τον *ανώφελο* πόνο. Θέλω τον πόνο όταν με βοηθάει να αποφύγω έναν τραυματισμό ή όταν με βοηθάει μάθω κάτι, καταλαβαίνεις.

X: Νομίζω ότι συμφωνούμε. Το ίδιο ισχύει και για την οδύνη, σωστά;

K: Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στον πόνο και στην οδύνη;

X: Όπως το αντιλαμβάνομαι εγώ, η οδύνη είναι κάτι ευρύτερο. Η οδύνη περιλαμβάνει πράγματα όπως η εμπειρία του μακροχρόνιου εγκλεισμού σ' ένα μικροσκοπικό κελί, όπου μετά βίας μπορείς να κινηθείς. Αυτό μπορεί να μην είναι ακριβώς *επίπονο*, σίγουρα όμως αποτελεί αρνητική εμπειρία.

K: Φυσικά. Οι αρνητικές εμπειρίες είναι κακές αν δεν παράγουν κάποιο όφελος, όπως π.χ. να σε διδάξουν κάτι ή να σε βοηθήσουν ν' αποφύγεις κάποιον τραυματισμό.

X: Ωραία, ας το θεωρήσουμε κατανοητό αυτό. Εάν λοιπόν η οδύνη, όπως την περιγράψαμε, είναι κάτι κακό, τότε μπορούμε να πούμε ότι όσο *μεγαλώνει ποσοτικά* τόσο χειρότερη γίνεται; Για παράδειγμα, όταν υπόκεισαι κάποια έντονη οδύνη για μεγάλο χρονικό διάστημα είναι χειρότερο από το να υπόκεισαι μια μέτρια οδύνη για ένα συντομότερο χρονικό διάστημα, σωστά;

K: Εάν οι υπόλοιποι παράγοντες παραμένουν ίδιοι, ναι, βέβαια.

X: Ωραία. Εγώ θεωρώ πως είναι επίσης λάθος να προκαλείται μια πολύ μεγάλη ποσότητα κακού στο όνομα ενός μικρού καλού. Συμφωνείς με αυτό;

K: Αυτό ακούγεται σωστό γενικά, δεν είμαι όμως σίγουρος ότι είναι *πάντα* σωστό. Τι γίνεται στην περίπτωση που εγώ κάνω μια μεγάλη θυσία της δικής μου ευημερίας με σκοπό ένα μικρό όφελος για τα παιδιά μου; Αυτό δεν θα

ήταν λάθος, θα ήταν κάτι ευγενές. Ανόητο, ενδεχομένως, αλλά σε κάθε περίπτωση ευγενές.

X: Εντάξει, υπεργενίκευσα. Θα γίνω πιο συγκεκριμένος: Θεωρώ ότι είναι λάθος να προκαλεί κάποιος έναν σημαντικό βαθμό οδύνης και πόνου στους άλλους, μόνο και μόνο για να λάβει κάποια σχετικά μικρά οφέλη ο ίδιος. Δεν λέω κάτι ακραίο, ε;

K: (Γελάει.) Όχι, δεν λες κάτι ακραίο.

X: Ωραία, λοιπόν. Η βιομηχανία κρέατος προκαλεί τεράστια οδύνη και πόνο στα ζώα, αποσκοπώντας σε κάποια συγκριτικά μικρά οφέλη. Συνεπάγεται ότι η βιομηχανία κρέατος κάνει κάτι κακό.

K: Για ποιον πόνο και ποια οδύνη μιλάς;

X: Για παράδειγμα, οι κότες και τα γουρούνια συχνά περιορίζονται σε πολύ μικρά κλουβιά, όπου δεν μπορούν να κινηθούν καθ' όλη τους τη ζωή. Οι αγελάδες μαρκάρονται με καυτά σίδερα, τα οποία τους προκαλούν εγκαύματα τρίτου βαθμού. Κόβουν τις ουρές των γουρουνιών χωρίς να τους κάνουν αναισθησία. Κόβουν τα ράμφη των κοτών, επίσης χωρίς να τους κάνουν αναισθησία. Δεδομένου ότι οι ουρές και τα ράμφη έχουν ευαίσθητους υποδοχείς, αυτά τα ζώα πρέπει να νιώθουν όπως ένας άνθρωπος που του κόβουν το δάχτυλο.⁵

K: Εντάξει, αρκετά. Δεν θέλω ν' ακούσω άλλο.

X: Γιατί όχι;

K: Γιατί είναι δυσάρεστο και προσπαθώ να φάω.

X: Δεν έχεις όμως πρόβλημα να τρως τα προϊόντα αυτών των πρακτικών;